CONSIDERATIONS SUR LES *CIUNISMES* EN LANGUE ROUMAINE

Silvia PITIRICIU
Université de Craïova

Abstract

This paper aims to describe the evolution of the nouns derived through the use of the suffix: *-ciune* in Romanian, from the ancient forms, at first inherited and later derived, to the recent lexical creations which can be frequently found in the chats on forums, on blogs, etc. The nouns derived through the suffix: *-ciune* are highly expressive. They have lately become an essential element in the actual communication process. They are among the reasons for which a lot of new words are nowadays created, especially within the youngsters' jargon. The semantics of the *ciune*-type nouns is incessantly becoming richer, due to semantic extensions and to the gains of many figurative new meanings. The phenomenon is constantly increasing, thus many such derived nouns, already circulating by natural use, have not been recorded and taxonomized yet by the dictionaries of Romanian.

Key words: *derived noun, suffix, meaning, depreciatory, familiar-slang*

Résumé

Cet article décrit le parcours des *ciunismes* dans la langue roumaine, des anciennes formes héritées et ultérieurement dérivées, aux créations lexicales récentes, fréquentes dans les discutions sur les forums, blogs, etc. L'expressivité des dérivés avec le suffixe *-ciune* est un élément essentiel dans la communication, en étant une cause de la facilité avec laquelle prennent naissance plusieurs formations, surtout dans le langage des jeunes.

La sémantique des *ciunismes* s'enrichit par l'acquisition de certains sens figurés et par des extensions sémantiques. Le phénomène est en augmentation, plusieurs dérivés en usage en n'étant pas inventoriés par les dictionnaires de la langue roumaine.

Mots-clés: *dérivé, suffixe, sens, dépréciatif, familier-argotique*

Les *ciunismes*, terme beaucoup discuté dans les recherches linguistique sur le lexique roumain, se réfèrent aux mots dérivés ou hérités, finis en *-ciune*. Le formant s'est fixé en langue roumaine en tant «qu'emblème et étiquette historique du courant puriste du XIXe siècle, par Aron Pumnul»[1]. Celui-ci propose un système linguistique plus accessible, où l'analogie est la règle la plus étroite dans la formation des mots[2]. Le latin *-tionem* est devenu en roumain *-ciune*, par quelque mots hérités qui ont servi pour modèle: *închinăciune* (< lat. *inclīnatĭo, -onis*)[3], *înțelepciune* (< lat. *intellectĭo*, -

[1] Zafiu, *Furăciune*, în RL, nr. 24/2004; *Ciunisme*, în RL nr. 8/2008; *101 cuvinte argotice*, București, Editura Humanitas, 2010.

[2] *Indreptariul cel mai nalt în vorbirea, scrierea și formarea limbei românesci*, in R. Ionașcu, *Gramaticii români*, Iași, 1914, p. 224, apud Iordan, 1983, p. 99.

[3] Cf. *inclinātiōnem*, Pușcariu 819.

BDD-A3904 © 2013 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:01:23 UTC)

onis)[4], *mortăciune* (< lat. *mortĭcīna*)[5], *lăsăciune* (< lat. *laxatio,-one*)[6], *rugăciune* (< lat. *rŏgatĭo, -onis*)[7]. Le modèle latino-romain est devenu efficace dans l'adaptation et/ou la création de certains néologismes cultes. Au XXe siècle on a senti comme archaïques quelques *ciunismes*, telles quelques formations inventoriées dans le DI: *eliminăciune, emulăciune, premeditătciune, preponderăciune, peregrinăciune*, etc.[8]

Historique

Les formes sous lesquelles apparaît le suffixe *-ăciune, -âciune, -eciune, -iciune, -uciune, -(i)une* en roumain ancien (XVI[e]-XVIII[e] siècles) diffèrent en fonction de la nature des bases. Les suffixes *-ăciune, -iciune* apparaissent, en général, après les verbes finis en [a] ou [i]/[î] (*isteciune, urâciune*); *-(i)une/uciune*, après des bases finies en consonne [j], [t], [d], [ţ], [z], par la transformation de la consonne finale (*limpegiune, putrejune/putrejuciune*); *-ăciune*, après des bases thèmes verbales avec la finale en [ţ] (*curăţâciune, împuţâciune*); *-ciune*, après des bases finies en [ĭ] ou en i aphonisé (*despueciune, pustieciune*)[9].

La majorité de *ciunismes* anciens proviennent des verbes: *buiguiciune* (Dosoftei, la M. Gaster, *Chrestomaţie română*, 255/33), *descumpărăciune* «rachat» (*Palia de la Orăştie*, 281/15)[10], *ferecăciune* (Coresi, *Carte de învăţătură*, 176/4), *închipuiciune* (Dosoftei, *Viaţa şi petrecerea svinţilor*, 17[v]/16-17), *mestecăciune* (Dosoftei, *Viaţa şi petrecerea svinţilor*, 38[v]/21-22), *pierzăciune* (Dosoftei, *Psaltirea Scheiană*, 181/20)[11], etc. Peu de formes sont enregistrées dans les dictionnaires ou dans les travaux d'histoire de la langue. Par exemple: *asupriciune* (Coresi, *Carte de învăţătură*, 73/16)[12] et dans le DER, 59; *pângăriciune* (*Biblia*..., 623[a]/36)[13] et dans le DER, 599; *despueciune* (Coresi, la Densusianu, *Histoire de la langue roumaine* II, 317)[14].

2. Les *ciunismes* dans les dictionnaires

Dans le temps, certains dérivés ont consolidé leur position dans la langue, d'autres sont sortis d'usage. Dans le DEX, DEXI sont inventoriés, en plus de quelques mots hérités: *închinăciune* (< lat. *inclīnatĭo, -onis*)[15], (*înţelepciune* (< lat. *intellectĭo, -onis*)[16], *mortăciune* (< lat. *mortĭcīna*)[17], *prădăciune* (< lat. *praedacionem*)[18], *rugăciune* (< lat. *rŏgatĭo, -onis*)[19], plusieurs dérivés, tels: *albiciune, amărăciune, amărătăciune*,

---

[4] Cf. *intellectiōnem*, Puşcariu 881; CADE 875.

[5] Voir Puşcariu 1111; CADE 1177; REW 5694.

[6] *Codicele Voroneţean*, LXXVIII/6; *Noul Testament* 54[2]/8-9, apud FCLR, p. 83.

[7] *Psaltirea Hurmuzachi*, 33[v]/6; *Lexicon slavo-român*, 161[v1]/16; Antim Ivireanul, *Predici*, 90/18, apud FCLR, p. 83.

Cf. *rŏgātiōnem*, Puşcariu 1479; REW 7362.

[8] Cf. Zafiu, 2010, p. 190

[9] FCLR, p. 83-84.

[10] Apud FCLR, p. 83.

[11] Apud FCLR, p. 84.

[12] Apud FCLR, p. 83.

[13] Apud FCLR, p. 84.

[14] Apud FCLR, p. 85.

[15] Cf. *inclinātiōnem*, Puşcariu, 819.

[16] Cf. *intellectiōnem*, Puşcariu, 881; CADE, 875.

[17] Voir Puşcariu 1111; CADE 1177; REW 5694.

[18] Puşcariu 1368; CADE 1437; REW 6716, cf. *prădăciune*, în DEXI, p. 1533.

[19] Cf. *rŏgātiōnem*, Puşcariu 1479; REW 7362.

BDD-A3904 © 2013 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:01:23 UTC)

crudiciune, *deşertăciune*, *goliciune*, *iertăciune*, *îngropăciune*, *împăcăciune*, *împuțiciune*, *înecăciune*, *înşelăciune*, *lesniciune*, *moliciune*, *plecăciune*, *putreziciune*, *repeziciune*, *sălbăticiune*, *sfiiciune*, *slăbiciune*, *stricăciune*, *spurcăciune*, *uscăciune*, *vioiciune*.

Pour certains *ciunismes*, dans la définition des sens, le registre stylistique est marqué par obsolète: *adevărăciune* «vérité»[20], *ascultăciune* «obédience»[21], *desfătăciune* «plaisir»[22], *înecăciune* «noyade», mais aussi «asphyxie», «inondation»[23], *îngropăciune* «enterrement»[24], *întrebăciune* «question»[25], *lăsăciune* «séparation», «divorce»[26], *limpeziciune* «limpidité»[27], *orbiciune* «aveuglement»[28], *pestriciune* «mélange de différentes couleurs»[29], *spălăciune* «lavé»; obsolète et populaire: *iertăciune* «pardon», «tolérance», *secăciune* «aridité», «secheresse»; populaire: *îngropăciune* «enterrement», *pârâciune* «plainte», «réclamation», *spurcăciune* «saleté», «chose immonde», *verziciune* «verdures»[30].

3. Sens nouveaux

Parmi les plus utilisée formes, *furăciune* se détache de loin. Il a été enregistré récemment, dans le DCR[3] en tant que forme familière pour «furt»/vol, «hoție»/ volerie[31], mais avant, en 2004, il a été assimilé par Rodica Zafiu[32] aux créations argotiques. On considère que la sémantique est pertinente pour l'appartenance de ce dérivé au registre familier, le sens argotique en étant exagéré: le sens n'est pas chiffré, métaphorique, mais, par contre, il est visible dans la forme même du lexème. Par exemple: *furăciunen* = 1. vol 2. volerie 3. astuce, ruse, dans des contextes divers:

(1) «O *furăciune* de peste un miliard de euro la nivel național ne-a făcut să recurgem la o soluție disperată»./ Un vol de plus d'un milliard d'euro au niveau national nous a fait recourir à une solution désespérée. (http://www.faptdivers.ro/ 10.05.2012, *Furăciune de peste un miliard de euro/Protestul vacii flamande și al poneiului ce mănâncă asfalt pe DN1*!); «Țiganii au renunțat la *furăciunile* 'clasice': s-au făcut piraţi pe nave străine!»/ Les Gitans ont renoncé aux voleries classiques: ils se sont faits pirates sur des navires étrangers. (http://www.libertatea.ro/29.09.2010, *Țiganii au renunțat la furăciunile 'clasice'*: *s-au făcut piraţi pe nave străine!*); (2) „Dacă *furăciune* nu e, nimic nu e!»/ Si vol n'est pas, alors il n'est rien! (http://proiect-nehoiu.blogspot.com./14.07.2012, *Proiect pentru Nehoiu*); «VODAFONE – *furăciune* pe față prin costuri de internet umflate»/VODAFONE – vol manifeste par des coûts Internet gonflés. (http://forum.computergames.ro/19 juillet 2012, *VODAFONE – furăciune pe față prin costuri de internet umflate*); (3) «Ioana Maria Vlas: FNI a fost o *furăciune* fioroasă»./ Ioana Maria Vlas: FNI a été une astuce farouche

[20] Cf. *adevericiune*, DELR, p. 25.
[21] DELR, p. 140.
[22] DER, p. 288; DEXI, p. 547.
[23] DER, p. 423.
[24] DEXI, p. 794.
[25] DER, p. 430; DEXI, p. 987.
[26] DER, p. 457.
[27] DER, p. 469; DEXI, p. 1049.
[28] DER, p. 562; DEXI, p. 1329.
[29] DER, p. 593-594, cf. «pestriț», DEXI, p. 1438.
[30] Pour les derniers 7 exemples, voir DEXI, p. 1854, 881, 1763, 794, 1470, 1870, 2164.
[31] DCR[3], 2013, p. 257; voir aussi DER, p. 346.
[32] Zafiu, *Furăciune*, in RL, n°. 24/2004.

BDD-A3904 © 2013 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:01:23 UTC)

(http://www.b1.ro/stiri/eveniment/08.12.2011, *Ioana Maria Vlas*: *FNI a fost o furăciune fioroasă. Şocul încarcerării nu a existat, însă detenţia a fost traumatizantă*).

En ce qui concerne d'autres *ciunismes*, tels *băbăciune* et *bunăciune*, dans le DCR_3 ils sont compris dans la catégorie des mots familiers: *băbăciune*, (fam.) avec le sens «vieillotte»[33], et *bunăciune*, (fam.-arg.) pour la «beauté», «femme belle». Rodica Zafiu les considère argotiques, à côté de *pornăciune*: «Dans la plupart de cas, caractéristique c'est la qualité de suffixe inutile du point de vue morphologique et sémantique, qui ne change ni la classe grammaticale, ni le sens, en ajoutant seulement la marque argotique: *o babă – o băbăciune*; *bună – bunăciune*, *porno-pornăciune*»[34]. À notre avis, on peut constater une évolution sémantique par l'ajout de nouveaux sens ou par l'extension du sens connu dans le cas de ces dérivés. Par exemple:

băbăciune: 1. (fam.) vieillot/vieillotte 2. (arg.) femme vieille qui veut sembler jeune. Les sens sont confirmés par l'usage: (1): «*Azi Traian Băsescu seamănă cu o 'băbăciune' arţăgoasă, plictisitoare, prizonieră a unor obsesii pe care le vehiculează de ani de zile în spaţiul public*»./ Aujourd'hui Traian Băsescu ressemble à un vieillotte acariâtre, ennuyeuse, prisonnière de certaines obsessions qu'il véhicule depuis des années dans l'espace public. (http://www.ziarulprofit.ro/21.05.2013, *Ca o băbăciune arţăgoasă şi plictisitoare*); «Parvenitul din Pipera a behăit: 'Nu vreau să văd acum *băbăciunea* Iliescu cu *băbăciunea* Djuvara! (…) Djuvara este vai de capul lui, la anii lui e sclerozat, e bătrâneţea. El e super ca istoric, dar s-a sclerozat din cauza bătrâneţii. Ce, stau acu' să-mi arăţi moşii toţi?! Iliescu, cât de cât, e mai sprinten, dar Djuvara, săracul, când îl văd…'»/ Le parvenu de Pipera a bêlé: Je ne veux pas voir maintenant la vieillotte Iliescu avec la vieillotte Djuvara! (…) Djuvara est déplorable, à son âge il est sclérosé, c'est la vieillesse. Il est super en tant qu'historien, mais s'est sclérosé à cause de la vieillesse. Quoi, ai-je le temps maintenant pour qu'on me montre tous les vieux? Iliescu, plus ou moins, il est plus agile, mais Djuvara, le pauvre, quand je le vois… (http://inliniedreaptă.ro/05.11.2012, *Grigore Cartianu*: *Marea ruşine liberală. Între o 'băbăciune' şi o spurcăciune*); (2): «Când se crede miss Paris, *băbăciunea* îşi dă ochii peste cap şi face demonstraţii de educaţie infantilă, cu toate că este pe alăturea în privinţa modei şi a manierelor»./ Lorsqu'elle se croit miss Paris, la vieillotte coquète et fait des démonstrations d'éducation infantile bien qu'elle soit hors la mode et les manières. (http://www.telegrafonline.ro, 04.03.2013, *Băbăciune*); «Pamela, ce *băbăciune* eşti fără machiaj! Pamela Anderson are 45 de ani şi un chip nu tocmai plăcut. Ea are faţa plină de riduri şi pare mai bătrână decât este»./ Pamela, quelle vieillotte sois-tu sans maquillage! Pamela Anderson a 45 ans et elle est un visage pas vraiment agréable. Elle a le visage plein de rides et semble plus vieille qu'elle ne l'est pas. (http://femina.rol.ro,/08.10.2012, *Pamela, ce băbăciune eşti fără machiaj*!); «Când traversează o criză sentimentală, *băbăciunea* simte nevoia să se destăinuie suratelor sale din ţară. Din acest motiv, tot mai multe divorţuri sunt transmise în direct la televizor»./ Lorsqu'elle traverse une crise sentimentale, la vieillotte ressent le besoin de faire confidences à ses sœurs du pays. C'est la raison pour laquelle on transmet de

[33] Formé de *babă* + *-ciune*, DCR_3, p. 85.

[34] Zafiu, *Ciunisme*, in RL n° 8/2008. Sous l'influence de *mortăciune* (arg.) «assassinat», enregistré dans les dictionnaires d'argot (Volceanov, 1998, p. 176; Croitoru Bobârniche, 1996, p. 130), «meurtre», voir Zafiu, 2010, p. 194; *cordăciune* (arg.) «prostituée», in Zafiu, 2010, p. 194, cf. *cordaci* «homme viril» in Croitoru Bobârniche, 1996, p. 64 et «amant, amoureux» in Volceanov, 1998, p. 72; *pornăciune* «film porno», chez Zafiu, 2010, p. 194.

BDD-A3904 © 2013 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:01:23 UTC)

plus en plus de divorces à la télé. http://www.telegrafonline.ro/30.04.2010, *Despre băbăciune*).

Dans le cas de *bunăciune* également, dérivé familier-argotique, les sens 1. «beauté», 2. «belle femme»[35] devraient lui être ajoutés et 3. «femme attirante, à sex-appeal». Par exemple, pour (1): «Ce *bunăciune* de bărbat a pierdut Bianca Drăguşanu! Care arată mai bine: Victor Slav sau fostul iubit turc?»/ Quelle beauté d'homme a perdu Bianca Drăguşanu! Lequel a la meilleure allure: Victor Slav ou son ancien amour Turc? (www.cancan.ro/21.05.2013, *Cancan.ro*); pour (2): «belle femme» (mais qui peut être froide, non-provocatrice): «I s-a 'trezit apetitul la plajă! Atârnă pielea pe el, dar umblă numai cu *bunăciuni*! Roberto Cavalli, în cea mai jenantă ipostază. La cei 72 de ani ai săi, Roberto Cavalli se ține bine, iar în jurul lui se perindă numai femei frumoase»./ L'appétit pour la plage s'est réveillé en lui! La peau lui pend, mais il est accompagné par des femmes attirantes! Roberto Cavalli dans la plus gênante hypostase. À ses 72 ans, Roberto Cavalli se porte bien, mais autour de lui se meuvent que de belles filles. (http:// www.cancan. ro/12.05.2013, *I s-a 'trezit' apetitul la plaja! Atârnă pielea pe el, dar umblă numai cu bunăciuni*! *Roberto Cavalli, în cea mai jenantă ipostază*); pour (3): «Uite ce *bunăciune* e româncа pe care o iubeşte diCaprio!»/ Voila quelle belle fille, la Roumaine qu'aime diCaprio! (http://www.libertatea.ro/ 26.10.2011, *Uite ce bunăciune e româncа pe care o iubeşte DiCaprio*!); «Trei *bunăciuni* în bătălia finală la Dansez. Au mai rămas doar trei vedete în ringul de la 'Dansez pentru tine' (PRO TV): Oana Ioniță, Roxana Ionescu şi Nicoleta Luciu. Şi toate trei sunt incredibil de sexy, aşa că, lupta va fi una strânsă»./ Trois femmes attirantes en finale à *Je danse*. Trois vedettes seulement sont restées sur le ring de *Je danse pour toi* (PRO TV): Oana Ioniță, Roxana Ionescu et Nicoleta Luciu. Et toutes les trois sont incroyablement sexy, alors il y aura une lutte serrée. (http://stiri.rol.ro/ 06.12.2012, *Trei bunăciuni în bătălia finală la Dansez*).

Le dérivé argotique *pornăciune*, a lui aussi deux sens: (1) «film porno»[36], dans un contexte tel: «Fata a apărut într-adevăr într-o *pornăciune* românească... acolo avea cam cu 5 – 7 kg mai puțin, dar se menține foarte bine»./ La fille est vraiment apparue dans un film porno roumain… elle avait là de 5 – 7 kg en moins, mais elle se maintient très bien. (*www.ddcforum.com*/11.05.2013, *Lavinia 22 ani*); (2) «prostituée», comme l'on observe dans les exemples suivants: «30 de lucruri neştiute despre *pornăciuni*»/30 chose inconnues sur les prostituées (http://somnulescu.com/31.01.2011, *30 de lucruri neştiute despre pornăciuni. somnulescu blog*); «Pe ecran se derulează imagini pe placul şantieriştilor cu o *pornăciune* pe nume Ana Vaida, zisă şi Sharon Stone de România din motive neelucidate încă»./ Sur l'écran se déroulent des images agréables aux gens de chantier avec une prostituée appelée Ana Vaida, dite aussi Sharon Stone de Roumanie pour des raisons encore incertaines. (http://www.catavencii.ro,/01.03.2013, *Erori au fost, erori sunt încă*).

5. Créations lexicales nouvelles, non-enregistrées par les dictionnaires

Le suffixe *-ciune* s'attache, en général, à des bases verbales du fond principal lexical, en donnant naissance à des noms de nature différente:

a. postverbales équivalents sémantiquement avec «l'action de…»: *alergăciune*

[35] DCR_3, p. 110.
[36] Zafiu, voir supra.

BDD-A3904 © 2013 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:01:23 UTC)

(«course»), aussi, *bolnăviciune* («être en maladie»), *cumpărăciune*, *orbiciune*, *uităciune*. Par exemple: «La o oră după *alergăciune*, am vrut şi până la urmă am mâncat, dar aveam senzaţia de vomă, de oboseală»./ Une heure après la course, j'ai voulu et finalement j'ai mangé, mais j'avais la sensation de vomissement, de fatigue. (http://hejmica. blogspot.ro/24.02.2009, Ziua 34 în Suedia); «mă faci să râd; mintzeşti aşa, public, de parcă nu am şti ce apetentă pentru *alergăciune* (n-)ai?»/ Tu me fais rire. Tu mens comme ça, publiquement, comme si on ne savait pas quel appétit tu (n)'as (pas) pour la course? (http://www.singlescamp.ro, 01.04.2012, Locul de intalnire pentru singles. Singur? Haide cu noi); «Despre dorinţa de evadare spre alte lumi din jurul nostru, lumi în care ne-am simţi mai bine, mai feriţi de atâta *bolnăviciune*.»/Sur le désir d'évasion vers d'autres mondes autour de nous, mondes où on se sentirait mieux, plus à l'abri de tant de maladie. (http://www.4arte.ro/2011/01/29,adrian-berinde-a-revenit-pe-scena-cu-albumul-'azil' Adrian Berinde a revenit pe scena cu albumul 'Azil'); «*Bolnăviciunea* minţii umane hrăneşte minţile care au nevoie de şi mai multă *bolnăviciune*. Actorii sunt cu atât mai buni cu cât suferă în film mai mult»/L'état de maladie de l'esprit humain alimente les esprits qui ont besoin de plus de maladie. Les acteurs sont d'autant meilleurs qu'ils souffrent davantage dans le film. (http://dez.greenchannel.ro/ 13.04.2013, Twisted minds); «Caut, dar nu pe aici, apartament în Braşov pentru *cumpărăciune*»/ Je cherche, mais pas ici, un appartement à Braşov, pour l'acheter. (http://www.hanuancutei.com/forum/01.10.2007, HanuAncutei.com – ARTA de a conversa); «O, vai de *orbiciunea* şi de rătăcirea limbilor celor înşelate de draci...»/ O, hélas pour la cécité et l'errance des langues de celles trompées par les démons... (www.desprevremuriledinurma.ro, HRONOGRAF); «Să îmi fie ruşine mie şi să mă ierte ceilalţi pentru '*orbiciune*'. Primul lucru drăguţ a fost în aeroport, unde nu m-au mai atacat taximetriştii...»./ Honte et pardon à moi pour la cécité. La première chose agréable a été dans l'aéroport où les chauffeurs de taxi ne m'ont plus attaqué. (http://www.hanuancutei.com/04.08.2004, Vacanţă în România); «Dacă-i vorba de '*uităciune*', atunci, şefu', treaba-i încurcată...»/ S'il s'agit de l'oubli, alors, chef, l'affaire est compliquée… (http://www.plano10.com/15.05.2013, *Vor fi decizii de restituire/ regularizare şi pentru anul 2011*); «Poate mai sunt şi-mi cer iertare pentru *uităciune*»./ Suis-je encore, peut-être, et je demande pardon pour l'oubli. (http://valy-pavel.blogspot.ro/ 04.04.2011, Sheckina: Rămas bun, ne vedem acasă);

b. noms abstraits: *ascultăciune* «audience», *credinciune* «foi», *frumusăciune* «beauté», *iubiciune* «amour», *libertăciune* «liberté», *lucrăciune* «chose», *pârâciune* «dénonciation», *răiciune/răutăciune* «méchenceté», *sărăcăciune* «pauvreté». Par exemple: «Mai deunăzi la o ora de 'maximă *ascultăciune* populară' la TVR, Băse (aşa cum este alintat printre prieteni) făcea o remarcă nevinovată legată de o combinaţie politică perversă între un Felix şi numitul Porumbacu sau Porumbelul sau, mă rog, Crin Antonescu»./ L'autre jour, à une heure de maxime audience populaire à TVR, Băse (comme il est gâté entre amis) faisait une remarque innocente liée à une combinaison politique perverse entre un Felix et l'appelé Porumbacu ou Porumbelul ou, pour ainsi dire, Crin Antonescu. (http://decebal2000.blogspot.ro/08.01.2011, *FELIX SI OTILIA*); «Viaţa lor amoroasă este plină de pasiune, însă nu oferă încredere deplină şi nici *credinciune*, sunt geloşi şi, din aceste motive, relaţiile lor nu durează foarte mult»./ Leur vie amoureuse est pleine de passion, mais elle n'offre ni pleine confiance ni foi, ils sont jaloux et, par ses raisons également, leur relations ne durent pas très longtemps. (*http://www.zodie. info/zodia-scorpion*/05.04.2013, *Zodia Scorpion*); «Şi cum la Curte e ca la Curte, evident că se ivesc o grămadă de

BDD-A3904 © 2013 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:01:23 UTC)

îmbârligături din care, până la urmă, tânărul nostru marchiz se alege cu o *frumusăciune* de fătucă...»/ Et, comme à la Cour, est comme à la Cour, évidemment qu'ils apparaissent des imbroglio d'où, finalement, notre jeune marquis se procure une beauté de fille… (http://www.cinemarx.ro/ 08.04.2013, *Păreri, Ridicule – 1996*); «De la *iubiciune* şi 'piatră preţioasă', la 'babă senilă' şi 'răblăgită ca un moskvici rusesc'»/Depuis amour et pierre précieuse, et jusqu'à vielle sénile et décrépite comme une voiture russe Moskvici (http://www.crainou.ro/ 31.08.2009, *Prostul e făcut să sufere*); «Ai scăpat de cicăleala mamelor lumii, mulţimi de taţi pot să-şi ţină floricelele pe genunchi în faţa televizorului, eşti liber, 'tu-i clopu' ei de spumantă *libertăciune*»./ Tu as échappé bel aux harcèlements des mères du monde, de foules de pères peuvent tenir leur pop-corn sur les genoux devant la télé, tu es libre, vive la liberté enculée. (http://ceascadecultura. ro/ServesteArticol.aspx?idart=2636/ 17.03.2013, *Ce nu înţelege gaiţa rumână*); «Sanda este sau nu este predispusă la a păţi asemenea *lucrăciune*»./Sanda est ou n'est pas prédisposée à pâtir pareille chose (http://polimedia.us, 03.02.2013, *Trilema*); «Nu se acceptă reclamaţii prin mesagerie privată (o consider *pârâciune* şi nu o iau în seamă)»/ On n'accepte pas de réclamations par messagerie privée (je la considère dénonciation et je ne la prends pas en compte). (http://csexplozive.info/forum/13 iulie 2012, regulament forum – comunity domino); «Vara asta am asistat la o ceartă de cartier, cu insulte şi acuzaţii nesfârşite, cu *pârâciune* la vodă şi la sultan, cu lovituri imprevizibile şi sub centură»./ Cette été j'ai assisté à une querelle de quartier, à insultes et accusations innombrables, à dénonciation au prince et au sultan, à coups imprévisibles et sous ceinture. (http://www.nymagazin.com/ 11.07.2011, *De ce atâta ură*?); «Cum reacţionezi când întâlneşti oameni atât de haini... atât de plini de câinoşenie... de varvarie şi de *răiciune*»./ Comment réagis-tu quant tu rencontre des gens tellement méchant… tellement pleins de cruauté… de barbarie et de méchanceté. (http://priza5.blogspot.ro/archive.html, 20.09.2008, *Rupt în cur, dar plin de idei*); «Kiar am simţit o undă de *răutăciune*, nu ştiu de ce»./J'ai même senti une onde de méchanceté, je ne sais pas pourquoi. (http://forum.romanian-portal.com/archive/index.php/ t-615.html/16.02.2013, Valentines Day – Normal şi Anormal – Romanian-Portal.com); «Nu-i aşa *sărăcăciune*? Aşa e cum spui tu: 'dacă mintea ar creşte pe garduri, ar paşte-o şi măgarii...'»/ Ce n'est pas tellement pauvreté? C'est comme tu le dis: si l'esprit poussait sur les clôtures, même les ânes s'en nourriraient (http://www.ziare.com/22.02.2013, *Udrea vrea modificari in structura conducerii PDL*: *Fără prim-vicepreşedinte si 16 vicepreşedinţi*);

c. dérivés «gratuits», créés par analogie, de la volonté d'accepter le rôle péjoratif, dépréciatif: *cafeciune* «mauvais café», *grăsiciune* «mauvaise graisse», *mustăciune* «laide moustache», *poeziciune* «mauvaise poésie», *scriiciune* «mauvais livre», *respectăciune* «manque de respect», *stimăciune* «manque d'estime». Par exemple: «Întâlniţi-vă prin oraş la o *cafeciune*...»/ Rencontrez-vous dans la ville, à un mauvais café… (http://www.tpu.ro/ 08.04.2013, *Răspunsurile utilizatorului BringMeTheHorizon*); «Se complac în *grăsiciune*, îşi găsesc scuze genetice, găsesc şi haine XXXXXXL, este scuza perfectă pentru incapabilii de muncă»./ Ils se complaisent en mauvaise graisse, ils se trouvent des excuses génétiques, ils se trouvent des vêtements XXXXXXL, c'est l'excuse parfaite pour les incapables au travail. (http://www.gandul.info/reportaj/romania-xxl-povestile-oamenilor-care-au-mancat-pana-au-intepenit-6436427, România XXL: poveştile oamenilor care au mâncat până au înţepenit/21.06.2010); «Bună ziua la toată lumea. Te pup *mustăciune*...»/ Bonjour, à tout le monde. Je t'embrasse laide moustache.

BDD-A3904 © 2013 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:01:23 UTC)

(www.lumeaemica.ro/forum/19.02.2009, *Lumea e mică*); «Vineri seara: cântare invariabil minoră (indiferent de ce a dorit compozitorul) *poeziciune*, apoi un nene obosit şi plictisit se luptă 30-40 de minute cu oboseala lui şi a ascultătorilor, apoi idem ca la deschidere»./ Vendredi soir: musique invariablement mineure (quelle que soit l'intention du compositeur) mauvaise poésie, ensuite un monsieur fatigué et ennuyé lutte 30-40 minutes avec sa fatigue et avec celles des spectateurs, ensuite idem comme à l'ouverture. (http://www.adventomania.ro/23.04.2013, Funeraliile lui Hrist); «N-au lipsit evenimentele, ci cheful de *scriiciune*, dar cum se acumulează... am zis să ies din lipsa de chef şi să vă fac părtaşi la toate cele»/ Ce ne sont pas les événements qui ont manqué, mais l'envie de mauvaise écriture, mais comme ils s'en accumulent… je me suis dit de sortir par manque d'envie et vous faire part de tout ceci … (http://webcache.googleusercontent.com/07.02.2013, things and stuff); «Cu *stimăciune*, *respectăciune* şi supuşenie, Ovidiu Mihalache»/ Avec estime, respect et soumission, Ovidiu Mihalache. (http://militar. infomondo.ro /27.04.2013, *Armata o plânge pe Georgia Voicu*!).

d. dérivés équivalents sémantiquement à un adjectif: (*o*) *blestemăciune de...* «maudit», (*o*) *sărăcăciune de...* «pauvre», *tâmpiciune* «idiot», *tembeliciune* «bête». Par exemple: «Cel puțin, şeful măgarilor, ăla, javra ordinară, care a vândut flota şi acum vrea să vândă şi Roşia Montană este *o blestemăciune* de om pe care nici Dumnezeu nu îl ia, l-a lăsat pe mâna dracului»./ Tout au moins, le chef des ânes, celui-là, cabot ordinaire, qui a vendu la flotte et maintenant veut vendre également Roşia Montană est un homme maudit que Dieu non plus ne veut, il l'a laissé à la merci du diable. (http://www.9am.ro/ comunitate/ forum/28.02.2012, *Băsescu-boc-oprea, au onoare*?); «În acea *sărăcăciune* de oraş nu este nici un om pe stradă, totul este un mare pustiu. Se văd doar rămăşiţe ale unor foste blocuri şi case...»/ Dans cette pauvre ville il n'y a aucun homme sur la rue, tout est un vaste désert. On voit seulement les vestiges d'anciens bâtiments et maisons… (http://www.fluxbt.com/01.10.2012archive.html/ 29.03.2012, *Flux Botoşani: octobre 2012*); «*Tâmpiciunea* planetei Terra, tu nu ai învăţat că dimineaţa oamenii dorm şi nu vor să se trezească surziţi de vocea ta»./ L'idiot de la planète Terre, tu n'as pas appris que le matin les gens dorment et ne veulent pas se réveiller assourdis par ta voix. (*toryandysuta.sunphoto.ro*/13.04.2013, *Gemenele teroare*); «Tot timpul pic, tot timpul mă plâng că nu ştiu nimic, ce să mai vorbesc, mă ştiu toţi de pe lângă mine cât de *tembeliciune* sunt»./ Tout le temps je tombe, tout le temps je me plaigne que je ne sais rien, quoi dire encore, tous mes proches savent quel bête suis-je. (http://jurnalulunuigand. blogspot.ro /10.08.2011, *Jurnal online de gânduri*: *vise*);

e. le dérivé est une métaphore dépréciative (à rôle superlatif): (*o*) *oftăciune* «personne frustrée», (*o*) *pârâciune de...* «maussade» ou entre dans des locutions: *a face o mâncăciune* 'manger'. Par exemple: «Mai pun ochii pe câte o *oftăciune* care vrea să ne strice buna dispoziţie de a juca fair-play»./ Je remarque parfois quelque personne frustrée qui veut nous gâcher la bonne disposition de jouer fait-play. (*csblackdevil*.com/ 30.11.2009, *Cerere Admin ZiggS*ART*); «Ce *pârâciune* de revoluţionar eşti atâta timp cât aperi criminalii!»/ Quel révolutionnaire maussade sois-tu tant que tu défends les criminels! (http://www.portalulrevolutiei.ro/*3 juin 2012*); «Mergem să facem o *mâncăciune*? 'Nei, nei' 'Păi n-ai zis că ţi-e foame?'»/ On va aller manger? Nei, nei. Mais, n'as-tu pas dit que tu as faim? (http://www.pufletzel.com/index.php?/12.01.2013, *Pufletzel.com RO Blog*)

BDD-A3904 © 2013 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:01:23 UTC)

f. dérivés polysémantiques qui ont au moins deux sens: *furăciune* (voir supra), mais aussi *băgăciune, făcăciune*:

băgăciune = 1. Intervention (verbale) 2. Chose douteuse et futile:

«Dar se pare că nu prea le mai merge cu şmecheriile, că au supărat, prin atitudine sfidătoare şi *băgăciune* economică şi militară peste mai toate»./ Mais il semble que les trucs ne marchent plus, qu'ils ont fâché par attitude défiante et intervention économique et militaire sur presque tout (http://ziarero.antena3.ro/7 juin 2012, *Egiptenii au pătruns în ambasada israeliană de la Cairo şi au aruncat mii de documente pe fereastră*); «Părerea mea, de spectator de pe margine, e ca nici cu înălțimea nu ar trebui să vă jucați peste măsură. Scuze de *băgăciune*»./Mon opinion, de spectateur pas impliqué, est qu'on ne doit jouer fortement ni avec la taille. Excusez-moi pour l'intervention. (http://www.animale. ro/forum/8 juin 2012, Ciobăneşti româneşti de Bucovina); «Prezentatoarea aia blondă de la RTV, a sunat la GDS şi i-a întrebat, ăia au negat că e scrisoarea lor, deci totul a fost o *băgăciune*, un fitil»./ Cette présentatrice blonde de RTV a donné un coup de fil à GDS et les a questionnés, ceux-ci ont nié que c'était leur lettre, donc tout a été une intervention, une chose. (http://forum.realitatea.net./26 avril 2012, *Disperați, toți îi cer lui Băsescu să dreagă busuiocul*);

făcăciune = 1. illusion 2. événement regrettable:

(1) «Dar tu acum vezi că iubeşti ceva care nu există, iubeşti o mască, o *făcăciune*, o imagine. E ca şi cum l-ai iubi pe Tom Cruise»./ Mais tu vois maintenant que tu aime quelque chose qui n'existe pas, que tu aime une masque, une illusion, une image. (http://www.miresici.ro/forum/26.02.2010, *Nu mă mai mărit*);

(2) «Da exact, au venit, au săpat în 2006, au lăsat să se umple de gunoaie şi apă, apoi au astupat la loc. Acum e frumos şi astupat. Mai bine, că cine ştie ce *făcăciune* apărea.»/Oui, exactement, ils sont venus, ils ont creusé en 2006, ils les ont laissés remplir par les ordures et l'eau, ensuite ils ont bouché les trous. Maintenant c'est beau et bouché. Il vaut mieux que d'avoir on ne sait quelle chose regrettable. (http://www.sibiul.ro/ forum/04.02.2013, *Refacerea Turnului Porții Cisnădiei*?); «Aşadar, 'industria' televizată tip Moraru este o *făcăciune* formată din respectivul individ, o masă şi două-trei scaune cu pielea scorojită luate de pe la vreun magazin de antichități pe degeaba»./ Donc, l'industrie télévisée de type Moraru est une illusion formée de l'individu respectif, une table et deux-trois chaises en cuir usé achetés d'un magasin quelconque d'antiquité bon prix. (http://webcache.google, 11.09.2009, *Victor Ciutacu l-a reclamat, din nou, pe Radu Moraru la CNA*)

Conclusions

Les *ciunismes* ont une histoire en langue roumaine: depuis les mots hérités du latin aux mots dérivés avec le suffixe *-ciune*, créés par analogie, selon le modèle latin-romain. Dans les dictionnaires de la langue roumaine on garde des formations lexicales anciennes, héritées, et quelques dérivés qui sont entrés dans la langue commune; à côté d'eux, sont enregistrés certains dérivés comme obsolètes et populaires. Pour les mots anciens on constate une évolution sémantique: depuis les sens concrets vers les sens abstraits (*furăciune*), mais aussi des extensions de sens (*băbăciune, bunăciune*).

Toute une série de *ciunismes* apparaissent dans l'usage familier-argotique, mais ils ne sont pas inventoriés par les dictionnaires. Leur traitement en tant que formations spontanées et occasionnelles n'est pas une raison pour ignorer ce segment de mots, vu

BDD-A3904 © 2013 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:01:23 UTC)

leur présence dans les conversations sur les forums, sur les blogs. La productivité de nouveaux *ciunismes* (dans le cas des postverbaux et des noms d'abstraits) s'explique par leur analogie avec les formes antérieures. La volonté d'expressivité forte dans la communication a conduit à la création de certains dérivés «gratuits», superflues, pour le plaisir de colorer les conversations (sur l'Internet). Dans la sémantique de certaines formations on identifie une valeur péjorative et dépréciative. En tant qu'éléments du langage familier-argotique, on pourrait s'attendre qu'ils soient utilisés dans le milieu urbain périphérique, mais on constate qu'ils sont beaucoup promus sur les forums, les blogs, où se manifeste la liberté d'expression des jeunes.

Par rapport au sens du terme-base, on constate un éloignement des formations nouvellement créées par celui-ci (*ascultăciune*, *bunăciune*, *lucrăciune*). La distance par rapport du sens initial se produit tout en gagnant un sens négatif, diffamant (*cafeciune*, *poeziciune*, *scriiciune*, *respectăciune*). Dans la sphère sémantique des *ciunismes* expressifs il rentre aussi un adjectif à connotations négatives, qui exprime le banal et le manque de valeur.

Selon le grand nombre des *ciunismes* et par l'attachement du suffixe à des bases variées, on observe que le phénomène est en augmentation, qu'il ne peut pas être arrêté ou pour le moins diminué.

BIBLIOGRAPHIE

Croitoru Bobârniche, Nina, *Dicţionar de argou al limbii române*, Slobozia, Editura Arnina, 1996.

Iordan, Iorgu, *Istoria limbii române* (*Pe-nţelesul tuturora*), Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1983.

Puşcariu, Sextil, *Etymologisches Wörterbuch der rumänischen Sprache I Lateinisches Element, mit Berücksichtigung aller romanischen Sprachen*, Heidelberg, 1905.

Volceanov, Anca, Volceanov, George, *Dicţionar de argou şi expresii familiare ale limbii române*, Bucureşti, Editura Livpress, 1998.

Zafiu, Rodica, *101 cuvinte argotice*, Bucureşti, Editura Humanitas, 2010.

Zafiu, Rodica, *Furăciune*, in RL, n°. 24/2004, http://www.romlit.ro.

Zafiu, Rodica, *Ciunisme*, in RL, n°. 8/2008, http://www.romlit.ro.

SIGLES

CADE = I.-Aurel Candrea, Gh. Adamescu, *Dicţionarul enciclopedic ilustrat*, Partea I *Dicţionarul limbii române din trecut şi de astăzi*, Partea a II-a *Dicţionarul istoric şi geografic universal*, Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1926-1931.

DCR_3 = Florica Dimitrescu (coord.), Alexandru Ciolan, Coman Lupu, *Dicţionar de cuvinte recente*, ediţia a III-a, Bucureşti, Editura Logos, 2013.

DELR = Academia Română, *Dicţionarul etimologic al limbii române*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2011.

DER = Alexandru Ciorănescu, *Dicţionar etimologic al limbii române*, Bucureşti, Editura Saeculum I.O., 2002.

DEXI = Eugenic Dima (coord.), *Dicţionarul explicativ ilustrat al limbii române*, Chişinău, Editura Arc, Editura Gunivas, 2007.

ELR = Academia Română, *Enciclopedia limbii române*, Bucureşti, Editura Univers

BDD-A3904 © 2013 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:01:23 UTC)

Enciclopedic, 2001.
FCLR = Academia Română, *Formarea cuvintelor în limba română din secolele al XVI-lea – al XVIII-lea*, București, Editura Academiei Române, 2007.
REW = *Romanisches etymologisches Wörterbuch* von W. Meyer-Lübke, Heidelberg, Carl Winters Universitätsbuchhandlung, 1935.

SOURCES

http://www.faptdivers.ro
http://www.libertatea.ro
http://proiect-nehoiu.blogspot.com
http://forum.computergames.ro
http://www.b1.ro/stiri/eveniment
http://www.ziarulprofit.ro
http://inliniedreaptă.ro
http://www.telegrafonline.ro
http://femina.rol.ro
http://www.telegrafonline.ro
www.cancan.ro
http://www.libertatea.ro
http://stiri.rol.ro,
www.ddcforum.com
http://somnulescu.com
http://www.catavencii.ro
http://hejmica.blogspot.ro
http://www.singlescamp.ro
http://www.4arte.ro
http://dez.greenchannel.ro
http://www.hanuancutei.com/forum
www.desprevremuriledinurma.ro
http://www.plano10.com
http://valy-pavel.blogspot.ro
http://decebal2000.blogspot.ro
http://www.zodie.info/zodia-scorpion
http://www.cinemarx.ro
http://www.crainou.ro
http://ceascadecultura.ro
http://polimedia.us
http://csexplozive.info/forum
http://www.nymagazin.com
http://priza5.blogspot.ro
http://forum.romanian-portal.com
http://www.ziare.com
http://www.ziare.com
http://www.tpu.ro
http://www.gandul.info
www.lumeaemica.ro/forum
http://www.adventomania.ro
http://webcache.googleusercontent.com
http://militar.infomondo.ro,27.04.2013
http://www.9am.ro/comunitate/forum
csblackdevil.com
http://www.fluxbt.com
toryandysuta.sunphoto.ro
http://jurnalulunuigand.blogspot.ro
http://www.pufletzel.com
http://ziarero.antena3.ro
http://www.animale.ro/forum
http://forum.realitatea.net.
http://www.miresici.ro/forum
http://www.sibiul.ro/forum
http://webcache.google

BDD-A3904 © 2013 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:01:23 UTC)